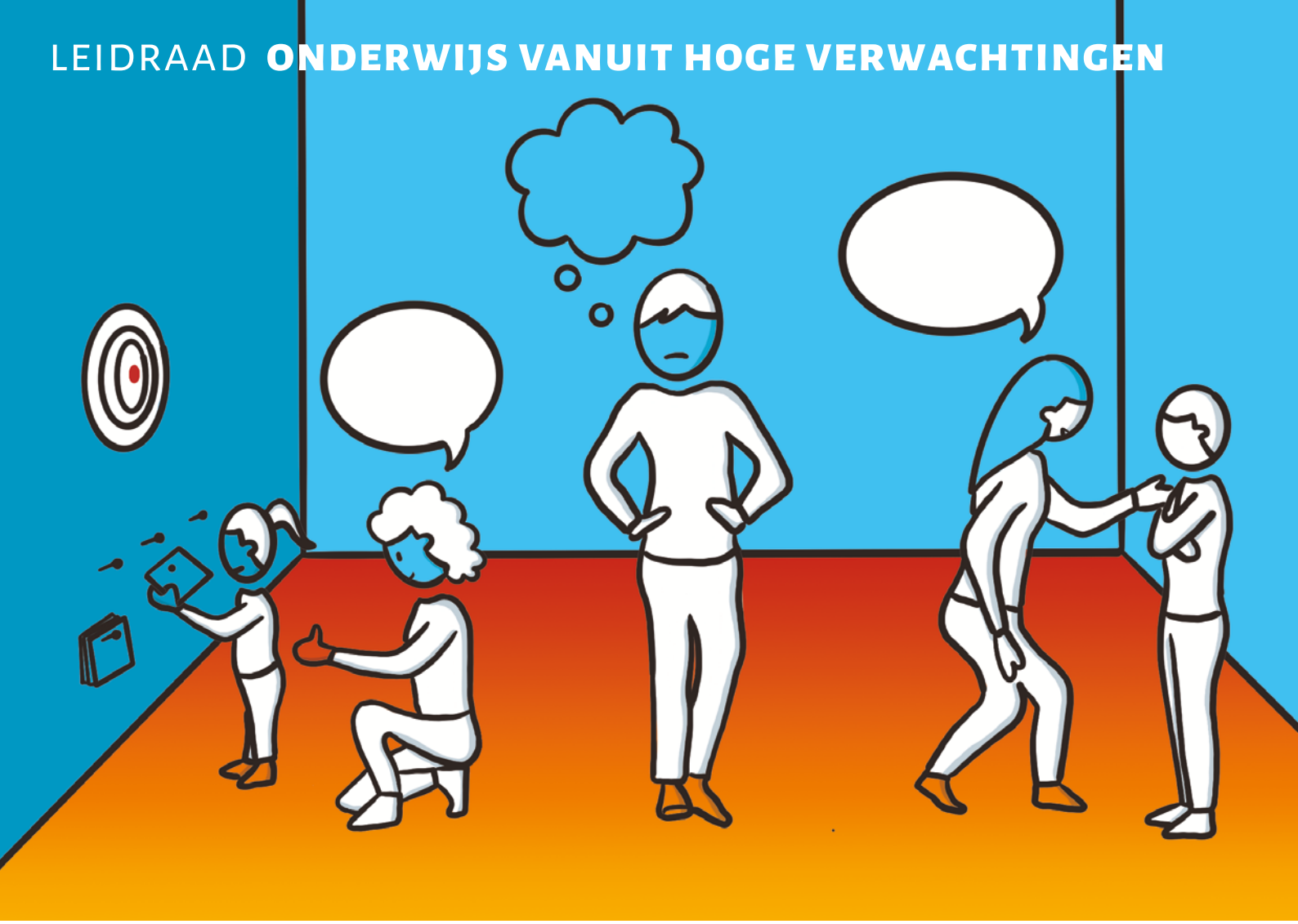

ACTIVITEITEN BIJ AANBEVELING

2 WEES JE BEWUST VAN DE MANIEREN WAAROP JE VERWACHTINGEN COMMUNICEERT NAAR LEERLINGEN

De leidraad 'Onderwijs vanuit hoge verwachtingen' geeft inzicht in de invloed van leerkrachtverwachtingen op de leerprestaties van leerlingen. De leidraad is opgebouwd uit zes aanbevelingen om te kunnen handelen vanuit hoge verwachtingen. In deze bijlage staan de volgende twee concrete activiteiten uitgewerkt die horen bij de tweede aanbeveling:

- **Communiceren van verwachtingen: Hoe zit dat bij jou?**
- **Verwachtingen en interactie**

Met de activiteiten kun je als leerkracht, schoolleider, intern begeleider of andere onderwijsprofessional onderzoeken hoe je verwachtingen communiceert.

Activiteit: Communiceren van verwachtingen: Hoe zit dat bij jou?

Kies drie leerlingen uit je klas, bijvoorbeeld een leerling die goed kan leren, een leerling die moeite heeft met leren en een stille (of juist heel drukke) leerling. Laat je interacties met deze leerlingen observeren door een collega, een student of doe het zelf met video-opnames.

Noteer van het lijstje '*Communicatie van lage verwachtingen*' wat je herkent bij jezelf.

Communicatie van lage verwachtingen

- Korter wachten op een antwoord of zelf antwoord geven.
- Minder vaak de beurt geven.
- Weinig feedback geven na een beurt.
- Minder informatieve feedback geven.
- Onterechte of vage complimenten geven.
- Kritiek op falen. Successen minder prijzen.
- Minder aandacht en minder interactie in de groep.
- Een plaats geven achter in de klas.
- Lagere eisen stellen.
- Minder variatie bieden in activiteiten; vooral herhalingsoefeningen.
- Meer monitoring en sturing bij zelfstandig werken aanbieden.
- Minder vriendelijke interacties.

Bespreek daarna met een collega:

- Wat vind je van wat je gelezen hebt?
- Heb jij lagere verwachtingen van bepaalde leerlingen? Waarom?
- Wat herken je van de communicatie van lage verwachtingen?
- Zou je ergens bewust op willen gaan letten? Zo ja, waarop?

Bron: De lijst 'Communicatie van lage verwachtingen' is gebaseerd op Rubie-Davies, C. (2014). *Becoming a high expectation teacher: Raising the bar.* New York: Routledge.

Activiteit: Verwachtingen en interactie

Hoge leerkrachtverwachtingen dragen eraan bij dat leerlingen meer en beter leren. Omdat we ons niet altijd bewust zijn van de verwachtingen, is het belangrijk om hier regelmatig bij stil te staan. Leerlingen van wie je verwacht dat ze zich goed ontwikkelen, krijgen vaak andere feedback dan leerlingen van wie je verwachtingen lager zijn. Hierdoor is er een verschil in de mate waarin leerlingen gestimuleerd en uitgedaagd worden en kunnen verwachtingen waar worden (selffulfilling prophecy). Om je meer bewust te worden van de verwachtingen die je hebt, kun je onderstaande activiteit uitvoeren in een groepje van drie of vier collega's.

Stap 1 (ongeveer tien minuten, individueel):
- Noteer in kolom 1 (verwachting) van onderstaande tabel jouw verwachtingen van je leerlingen door de naam te markeren in groen, geel of rood.
- Geef in kolom 2 (Interactie) met +++ aan hoe vaak je in lessen met hen in gesprek gaat.
- Kies vervolgens vier leerlingen: twee van wie je lage verwachtingen hebt en twee van wie je hoge verwachtingen hebt.

Stap 2 (ongeveer tien minuten per deelnemer):
Bespreek samen, waarbij ieder om de beurt vertelt:
- Hoe verlopen de interacties met de vier gekozen leerlingen tijdens groepslessen? En tijdens individuele gesprekken?
- Wat vind je van de verschillen tussen de interacties?
- Waarom vind je dat?

1. Verwachting	2. Interactie:	
Naam leerling		
Hoge verwachtingen	Veel	+++
Neutraal	Gemiddeld	++
Lage verwachtingen	Weinig	+

1. Verwachting	2. Interactie:	
Naam leerling		
Hoge verwachtingen	Veel	+++
Neutraal	Gemiddeld	++
Lage verwachtingen	Weinig	+

AANBEVELING 2 WEES JE BEWUST VAN DE MANIEREN WAAROP JE VERWACHTINGEN COMMUNICEERT NAAR LEERLINGEN

Stap 3 (ongeveer 10 minuten)
De snellere ontwikkeling van leerlingen van wie we hogere verwachtingen hebben, schrijven Harris en Rosenthal (1986) toe aan de vier manieren van verwachtingen communiceren. Lees de informatie hieronder over de vier manieren.

Vier manieren van communiceren die leerlingen ondersteunen bij hun ontwikkeling

1. Klimaat

We hebben vaak een warmere interactie met leerlingen van wie we hogere verwachtingen hebben. Er is sprake van een goede relatie waarbij zowel de leerling als de leerkracht zich veilig en prettig voelt. Dit is terug te horen in de gesprekken van de leerkracht met deze leerlingen en dit is ook te zien aan de non-verbale communicatie.

2. Input

We bieden leerlingen van wie we hogere verwachtingen hebben méér en ook meer uitdagende leerstof aan. Uitdagende leerstof wordt als een uitdaging gezien en juist daarom aangeboden.

3. Output

Leerlingen van wie we meer verwachten, krijgen vaker de kans om te reageren op vragen. We geven ze vaker de beurt en ze zijn ook langer aan het woord dan andere leerlingen. We helpen hen om tot een juiste formulering te komen als ze een fout of onvolledig antwoord geven. Dit doen we door aanwijzingen te geven en stapsgewijs toe te werken naar het goede antwoord.

4. Feedback

Leerlingen van wie we hogere verwachtingen hebben, krijgen meer complimenten als ze een goed antwoord geven. Bij een fout antwoord krijgen ze kwalitatief betere feedback dan andere leerlingen. Ze krijgen aanwijzingen om tot een juist antwoord te komen.

Soms kun je aan de manier van feedback geven aflezen of een leerkracht onbewust lagere verwachtingen heeft van een leerling, omdat hij dan sneller tevreden is. Een antwoord dat slechts gedeeltelijk juist is, wordt dan geaccepteerd in plaats van dat de leerkracht doorvraagt.

AANBEVELING 2 WEES JE BEWUST VAN DE MANIEREN WAAROP JE VERWACHTINGEN COMMUNICEERT NAAR LEERLINGEN

Stap 4. (maximaal tien minuten per deelnemer)
Reflecteer en bespreek:

1. Welke factoren herken je in jouw interacties bij de vier leerlingen en welke niet of minder? Bespreek met elkaar een paar voorbeelden waaruit het meer of minder blijkt.
2. Wat maakt dat deze factoren sterk aan- of afwezig zijn? Wat is de relatie met je verwachtingen?
3. Hoe kun je de interacties met deze leerlingen verbeteren? Kies bij iedere leerling een of twee aandachtspunten. Noteer deze kort in onderstaand schema en oefen ze de komende drie weken in je klas.
4. Evalueer na drie weken wat je ervaringen zijn naar aanleiding van de aandachtspunten.

1. Leerling:	2. Interactie	Klimaat behouden-versterken **Aandachtspunt:**	Input behouden-versterken **Aandachtspunt:**	Output behouden-versterken **Aandachtspunt:**	Feedback behouden-versterken **Aandachtspunt:**

Bron:
Harris, M. J., & Rosenthal, R. (1986). Four factors in the mediation of teacher expectancy effects. In R. S. Feldman (Ed.), *The social psychology of education: Current research and theory* (p. 91–114). Cambridge University Press.